

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR**AYSEL DİNÇEL VE GÜNSEL SANCAKTAR BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/2236
Karar Tarihi : 21/9/2022

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Muammer TOPAL
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
İrfan FİDAN
Raportör : Ayhan KILIÇ
Başvurucular : 1. Aysel DİNÇEL
2. Günsel SANCAKTAR
Başvurucular Vekfii: Av. Şükrü ÇUBUKLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iskânen tahsis edilen ancak tapuya tescil edilmeyen taşınmazın aynen verilmesi yerine kaim olmak üzere tazminat ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/1/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkan tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvuruculardan 1945 doğumlu olan Aysel Dinçel Kocaeli'de, 1935 doğumlu olan Günsel Sancaktar ise İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvurucular 2001 yılında ölen M.S.nin çocuklarıdır.

10. Başvurucuların 1940 yılında ölen dedesi A. altı nüfustan oluşan ailesiyle birlikte 1925 yılında Langaza (Yunanistan) mübadilli olarak Türkiye'ye gelmiştir. Bursa Valiliğince 1925 yılında aileye diğer bazı emvalin yanında Demirkapı Mahallesi Yenibağlar mevkiinde bulunan 5 dönümlük bir tarla da iskânen tahsis edilmiştir. Bursa Valiliğinin 31/5/1932 tarihli yazısıyla söz konusu taşınmaz 22/3/1931 tarihli ve 1771 sayılı Mübadele ve Tefviz İşlerinin Kat'i Tasfiyesi ve İntacı Hakkında Kanun hükümleri uyarınca aileye temlik edilmiştir. Belirtilen taşınmaz iskân tevzi defterinin 379, esas defterinin 1006 ve temlik defterinin 583 numaralarında kayıtlıdır. Ancak ihtilaf konusu taşınmaz tapuda başvurucuların dedesi adına tescil edilmemiştir.

11. 1935 yılında yapılan kadastroda söz konusu taşınmaza ilişkin iskân kaydı herhangi bir parsele uygulanmamış ve tapu kaydına dönüştürülmemiştir.

12. A.nın oğlu olan M.S. (başvurucuların babası) 1968 yılında Köyişleri Bakanlığına verdiği dilekçeyle Karaman köyü Yenibağlar mevkiinde bulunan 5 dönümlük taşınmazın adına tescilini talep etmiştir. Köyişleri Bakanlığı 8/4/1968 tarihli işlemle talebi reddetmiştir. M.S. bu işlemin iptali istemiyle Danıştay Sekizinci Dairesinde (Danıştay) dava açmıştır. Danıştay 18/11/1969 tarihinde işlemi iptal etmiştir. Kararın gerekçesinde, aradan uzun süre geçtiği için bu yerin aynen tespitinin mümkün olmadığı vurgulandıktan sonra iskânen tahsis edildiği hâlde tapuya tescil edilmediği anlaşılan 5 dönüm tarlanın aynen veya başka bir yerde bu kadar bir arazi verilmesi suretiyle veya tazminen davacının iskân hakkının tamamlanması gerektiği belirtilmiştir.

13. M.S. kararın infazı için 24/8/1971 Bursa Toprak İskân Müdürlüğüne dilekçe vermiştir. Dilekçeye cevap verilmemesi üzerine M.S. 10/12/1987 tarihinde bir kez daha idareye başvurmuştur. M.S., Hazineye ait yerlerden 5 dönüm verilmesini talep etmiştir. Ancak M.S. bu müracaattan da netice alamamıştır.

14. M.S.nin ölümünden sonra bu sefer başvurucular 18/12/2009 tarihinde Ertuğrulgazi Millî Emlak Müdürlüğüne başvurarak Bursa ili Karaman köyü Yenibağlar mevkiinde 5 dönüm tarlanın Danıştay kararı gereğince kendilerine verilmesini talep etmiştir. Ertuğrulgazi Millî Emlak Müdürlüğü 25/1/2010 tarihli yazıyla, talebin 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanunu kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, bu sebeple kendilerince yapılacak bir işlemin bulunmadığını belirtmiş ve başvurucuların dilekçesini, ekleriyle birlikte Bursa İl Bayındırlık ve İskân Müdürlüğüne gönderilmiştir.

15. Başvurucular 27/6/2012 tarihinde Bursa 5. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Asliye Hukuk Mahkemesi) Bursa Valiliği ve Hazine aleyhine dava açmıştır. Başvurucular, Bursa ili Osmangazi ilçesi Alaşar köyünde bulunan 268, 329 ve 1941 parsel numaralı taşınmazlardan muadil olan birisinin adlarına tescil edilmesini, bunun mümkün olmaması hâlinde tazminat ödenmesini talep etmiştir.

16. Asliye Hukuk Mahkemesi 22/9/2014 tarihinde verdiği kararla tescil talebini reddetmiş, tazminat talebini ise kabul ederek başvurucular lehine 1.750.000 TL tazminata, dava tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte hokmetmiştir. Kararın gerekçesinde, Yargıtay kararlarına atıfta bulunularak iskänen verilen taşınmazlarda mülkiyet hakkının iskân defterinin mülki amir tarafından onaylanmasıyla doğacağı, tahsis edilen taşınmazın tapuya işlenmemesinin sonuca bir etkisinin bulunmadığı belirtilmiştir. Kararda, M.S. tarafından açılan davada Danıştayca verilen kararda başvurucuların eksik iskân hakkının aynen veya tazminin karşılanması gerektiğinin belirtildiği ifade edilmiş; kesinleşmiş Danıştay kararının aksinin tartışılmasının mümkün bulunmadığının altı çizilmiştir. Taşınmazın aynen tesliminin fiili imkânsızlık sebebiyle mümkün bulunmadığının kabul edildiği kararda, bilirkişiler tarafından eşdeğer taşınmaz esas alınarak hesaplanan 1.750.000 TL'nin başvuruculara tazminat olarak ödenmesi gerektiği belirtilmiştir.

17. Başvurucular bu karara karşı temyiz yoluna müracaat etmemiştir. Davalı idarelerin temyiz istemini inceleyen Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 4/11/2015 tarihli kararıyla ilk derece mahkemesi kararını oyçokluğuyla bozmuştur. Kararın gerekçesinde, tescil isteminin reddine ilişkin hoküm fıkrasının temyizizin konusunu teşkil etmediği vurgulanmıştır. Kararda, ihtilaf konusu taşınmazın tahsisinin mülki amir tarafından onaylanmasıyla mülkiyetin devrinin gerçekteştiği, iskân kaydının tapu siciline işlenmemesinin sonuca etkili olmadığı belirtilmiş; iskänen tahsisin mülkiyetin tescilden önce kazanıldığı hâllerden olduğu ifade edilmiştir. Demirkapı Mahallesi Yenibağlar mevkiindeki 5 dönüm tarlaya ait iskân kaydının herhangi bir parselde uygulanmadığına ve tapu kütüğünde kayıt oluşturulmadığına işaret edilen kararda, başvurucuların murislerinin 1935 yılında yapılan kadastro sonuçlarına itiraz etmek suretiyle iskân kaydının tapuya işlenmesini temin etmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Kararda, murislerin zamanında kanuni haklarını kullanmadığının altı çizilmiş; taşınmazın davalılar adına tescil edilmemiş olması sebebiyle davalıların sebepsiz zenginleşmesinin söz konusu olmadığı vurgulanmıştır. Taşınmazın tahsis tarihinden sonra kadastroya ilişkin olarak dört kanunun yürürlüğe girdiğine işaret edilen kararda, tüm bu kanunlarda hak düşürücü sürelerin yer aldığı ve önceki tapu kayıtlarının hepsinin anılan kanunlardaki hak düşürücü sürelerin dolmasıyla tasfiye edildiği belirtilmiştir. Kararda, bu kanunlardan sonuncusu olan 21/6/1986 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nda öngörülen hak düşürücü sürelerin geçmesinden sonra Hazine aleyhine dava açılmasının hukuken mümkün bulunmadığı vurgulanmıştır. Borçlar hukukundaki haksız fiil, sebepsiz zenginleşme ve genel zamanasıımı sürelerinin de geçtiğinin belirtildiği kararda, davanın zamanasıımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

18. Karara muhalif kalan bir üye ise Danıştay kararının gereğinin yerine getirilmesinin Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrası uyarınca zorunlu olduğunu ve Danıştay kararının yok hokümünde sayılamayacağını belirtmiştir. Muhalefet görüşünde, başvurucuların mülkiyet hakkını kazandığı ve Danıştay kararında da bunun teyit edildiği ifade edilmiş; idarenin Danıştay kararını uygulayacağı izlenimi yaratan birtakım işlemler tesis ederek başvuruculara beklenti yarattığı, dolayısıyla zamanasıımı definin ileri sürülmesinin mümkün olmadığı vurgulanmıştır. Karşıoy yazısında, başvurucuların hangisi olduğunu bilmediği bir taşınmaz için 3402 sayılı Kanun kapsamında dava açmaya zorlanamayacağına, imkânsız bir şeyi yapmasının başvuruculardan istenemeyeceğine işaret edilmiş; Danıştay kararının doğruluğunun sorgulanmasının Anayasa'nın 138. maddesiyle bağdaşmayacağına dikkat çekilmiştir. Karşıoy yazısında netice itibarıyla başvuruculara tazminat ödenmemesinin mülkiyet hakkının ihlaline yol açtığı görüşü açıklanmıştır.

19. Bozma kararına uyan Asliye Hukuk Mahkemesi 2/5/2017 tarihinde bozma kararındaki gerekçeyle davayı reddetmiştir. İlk derece mahkemesi kararı Yargıtayın 11/4/2018 tarihli kararıyla onanmıştır. Karar düzeltme istemi de Yargıtayın 25/12/2018 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Nihai karar 11/1/2019 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

20. 16 Nisan 1340 (1924) tarihli ve 488 sayılı Mübadeleye Tabi Ahaliye Verilecek Emvali Gayri Menkule Hakkında Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"Mübadele suretiyle Yunanistan'dan gelen veya evvelce gelmiş olup mübadeleye tabi bulunan muhacirinden Yunanistan'da emvali gayrimenkule terkeylemiş olanlara mevaddi âtiyede münderic şartlar ve nisbetler dahilinde ve sureti katiyede emvali gayrimenkule tefviz olunur."

21. 28/5/1928 tarihli ve 1331 sayılı Mübadil, Gayri Mübadil, Muhacir Vesaireye Kanunlarına Tefvikan Tefviz Veya Adiyen Tahsis Olunan Gayri Menkul Emvalin Tapuya Raptma Dair Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Mübadeleye tabi ahaliye verilecek emvali gayri menkule hakkındaki 16 nisan 1340 tarih ve 488 numaralı kanun ile 8 teşrinî sani 1339 tarih ve 368 numaralı ve 13 mart 1926 tarih ve 781 numaralı kanunlarla kendilerine gayri menkul emval tefviz ve icar edilmiş veya edilecek olan ve tefviz ve icra muameleleri Dahiliye veya mülga İskân vekâletince aletusul tasdik olunan mübadillerin ellerindeki tefviz vesikalarına mukabil tapu senedi verilir."

22. 1771 sayılı Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"16 nisan 1340 tarih ve 488 numaralı mübadeleye tabi ahaliye verilecek emvali gayri menkule hakkındaki kanunun ikinci maddesinin son fıkrasında yazılı hat dahilinde 1331 numara ve 28 mayıs 1928 tarihli mübadil, gayri mübadil ve muhacirlere tahsis olunan gayri menkullerin tapuya raptına dair kanunun birinci maddesinde gösterilen nisbetler kat'i tasfiyeye esastır."

Bu nisbetler dahilinde mevcut hükümlere tefvikan itihaz edilmiş olan tefviz kararları kat'i ve muteberdir. Bu kanunun neşrinden sonra tefviz kararı itihaz olunamaz."

23. 1771 sayılı Kanun'un 7. maddesi şöyledir:

"Gerek iskân adı gerek tefviz suretiyle mübadillere, muhacirlere ve harikzedelere temlik edilecek gayri menkuller tapu harcı alınmadan tapuya raptolunur."

24. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 156. maddesi şöyledir:

"Zamanaşımının kesilmesiyle, yeni bir süre işlemeye başlar."

Borç bir senetle itkrar edilmiş veya bir mahkeme ya da hakem kararına bağlanmış ise, yeni süre her zaman on yıldır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Anayasa Mahkemesinin 21/9/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucular, Bursa Valiliğinin 31/5/1932 tarihli muvakkat tasarruf vesikasının mülkiyet hakkını doğuran bir işlem olduğunu belirtmiş; mülkiyet hakkı yönünden zamanlaşımının söz konusu olamayacağını ifade etmiş ve tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucular ayrıca kesinleşmiş Danıştay kararının uygulanmamasının mülkiyet hakkını ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir.

27. Bakanlık görüşünde, tahsis tarihinin üzerinden 94 yıl, Danıştay kararının üzerinden 55 yıl geçtiği gözetildiğinde başvurunun Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin kapsamında olup olmadığına incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık, iskânen tahsisten sonra tescilin yapılmadığı ve Danıştay kararının icrasının da on yıllık zamanlaşımı süresine tabi olduğu dikkate alındığında başvurucuların mülkütün bulunmadığını ileri sürmüştür. Bakanlık esasa ilişkin olarak ise başvurucuların iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğunu belirtmiş, ayrıca ilgili kurumlardan temin edilerek Anayasa Mahkemesine gönderilen bilgi ve belgelerin de dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığının Bakanlık aracılığıyla gönderdiği yazıda, Asliye Hukuk Mahkemesi kararının hukuka uygun olduğu vurgulanmıştır.

28. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

B. Değerlendirme

29. Anayasa'nun iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "*Mülkiyet hakkı*" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılmasında toplum yararına aykırı olamaz."

30. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun esas şikâyetinin mülküt varlığını tespit eden Danıştay kararına rağmen taşınmazın teslim edilmemesine veya bunun alternatif olarak tazminat ödenmemesine yönelik olduğundan başvurunun tüm iddialarının mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

31. Bakanlık; tahsis tarihinin üzerinden 94 yıl, Danıştay kararının üzerinden 55 yıl geçtiği gözetildiğinde başvurunun Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin kapsamında olup olmadığına incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.

32. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve

özgürlüklerden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nun geçici 18. maddesinde uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanun'un 45. ila 51. maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

33. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisini doğru olarak belirleyebilmek için kesinleşen nihai işlem ve kararın tarihinin yanı sıra gerçekleştiği iddia olunan müdahalenin zamanını da doğru tespit etmek gerekir. Bu tespit yapılırken müdahaleyi oluşturan olaylar ve ihlal edildiği iddia olunan hakkın kapsamı birlikte değerlendirilmelidir (*Zeycan Yedigözlü* [GK], B. No: 2013/1566, 10/12/2015, § 31).

34. Anayasa Mahkemesi ayrıca mülkiyetten yoksun bırakma şeklindeki müdahalelerin kural olarak anlık eylemler olup sürekli bir müdahale oluşturmadığını belirtmiştir (*Agavni Mari Hazaryan ve diğerleri*, B. No: 2014/4715, 15/6/2016, § 114). Bununla birlikte somut olayda mülkten yoksun bırakma şeklinde bir müdahalenin varlığının kabul edilmesi mümkün değildir. Somut olayda başvurucular esas itibarıyla mülkünün varlığını tespit eden Danıştay kararının icra edilmemesinden yakınmaktadır. Mahkeme kararının icrası pozitif bir yükümlülük olup karar icra edilmediği sürece bireyler kararın icrasını isteyebilir. Dolayısıyla başvurunun Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir.

35. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

36. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı aynı haklar ile fikri hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (*Mahmut Duran ve diğerleri*, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucu, böyle bir hakkın varlığını kanıtlamak zorundadır (*Cemile Ünlü*, B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26).

37. Somut olayda başvurucuların Yunanistan mubadili olan dedesine Bursa Valiliğince Demirkapı Mahallesi Yenibağlar mevkiinde bulunan ihtilaf konusu taşınmaz tahsis edilmiş, 31/5/1932 tarihli yazıyla da taşınmazın 1771 sayılı Kanun hükümleri uyarınca başvurucuların dedesi adına tescil edilmesi ilgili kurumlardan istenmiştir. Ancak anlaşılamayan bazı sebeplerden dolayı taşınmaz başvurucuların dedesi adına tescil edilmemiştir. Hak sahibinin mirasçısı olan başvurucuların babası taşınmazın adına tescilli istemiyle yaptığı idari başvurunun reddine ilişkin işleme karşı açtığı davada Danıştay 18/11/1969 tarihli kararıyla idari işlemi iptal etmiş ve 5 dönüm tarlanın aynen veya başka bir yerde bu kadar bir arazi verilmesi suretiyle ya da tazminin davacının iskân hakkının

tamamlanması gerektiğini belirtmiştir. Ancak bu karar icra edilmemiş, başvuru sahiplerinin murisinin yaptığı idari başvurular da sonuçsuz kalmıştır.

38. Murisin ölümünden sonra bu sefer de başvuru sahipleri 18/12/2009 tarihinde Ertuğrulgazi Millî Emlak Müdürlüğüne başvurarak Danıştay kararının icra edilmesini talep etmiş ancak bu başvuru da bir netice doğurmamıştır. Başvuru sahipleri bunun üzerine Bursa ili Osmangazi ilçesi Alaşar köyünde bulunan 268, 329 ve 1941 parsel numaralı taşınmazlardan muadil olan birisinin adlarına tescil edilmesi, bunun mümkün olmaması hâlinde tazminat ödenmesi talebiyle Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açmıştır. Asliye Hukuk Mahkemesi tescil talebinin reddine karar vermiş ise de başvuru sahipleri lehine tazminata hükmetmiştir. Hükümün idarelerce temyizi üzerine Yargıtay tazminat istemine münhasır kıldığı incelemesi sonucunda, Kadastro mevzuatındaki hak düşürücü süreler ile borçlar hukukundaki zamanaşımı sürelerinin dolduğu gerekçesiyle Asliye Hukuk Mahkemesi kararını bozmuştur. Asliye Hukuk Mahkemesi Yargıtay kararına uyarak tazminat istemini zamanaşımı gerekçesiyle reddetmiştir.

39. Yargıtay kararında ihtilaf konusu taşınmazın tahsisinin mülki amir tarafından onaylanmasıyla mülkiyetin devrinin gerçekleştiği, iskân kaydının tapu siciline işlenmemesinin sonuca etkili olmadığı belirtilmiş; iskânen tahsisin mülkiyetin tescilden önce kazanıldığı hâllerden olduğu ifade edilmiştir. Şu hâlde Bursa Valiliğinin 1771 sayılı Kanun hükmüleri uyarınca 5 dönümlük taşınmazı tahsis etmesiyle birlikte başvuru sahiplerinin dedesinin taşınmazın mülkiyetini kazandığı Yargıtayın kabulündedir. Ayrıca Danıştayın 18/11/1969 tarihli kararıyla da taşınmazın mülkiyetinin başvuru sahiplerinin murisince kazanıldığı hususu teyit edilmiştir. Bu durumda Yunanistan mübadili olan A.nın alt soyları olan başvuru sahiplerinin mülklerinin mevcut olduğu değerlendirilmiştir.

b. Genel İlkeler

40. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir (AYM, E.2017/16, K.2019/64, 24/7/2019, § 43).

41. Bu noktada hukuk devletinin gereklerinden birini de hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013; AYM, E.2020/80, K.2021/34, 29/4/2021, § 25).

42. Hukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesi için ise devletin her türlü işlem ve eyleminin yargı denetimine açık olması gerekir. Nitekim Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır." denilmek suretiyle bu husus anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. Ancak hukuk güvenliğinin ve hukukun üstünlüğünün sağlanması için devletin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık tutulması yeterli olmayıp yargı mercileri tarafından

verilen kararların gecikmeksizin uygulanması da gerekir. Yapılan yargısal denetim neticesinde bir işlemin hukuka aykırı olduğu tespit edilmesine rağmen işlemin iptali yönündeki kararın uygulanmaması, devletin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık tutulmasını anlamsız hâle getirir. Zira bu kukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğü sadece hukuka aykırılıkların tespit edilmesiyle değil bunların tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasıyla sağlanabilir (AYM, E.2012/73, K.2013/107, 3/10/2013).

43. Anayasa'nın 138. maddesinin dördüncü fıkrasına göre yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu hükümde mahkeme kararlarına uyma ve bu kararları değiştirmeksizin yerine getirme hususunda yasama ve yürütme organları ile idare lehine herhangi bir istisnaya yer verilmemiştir. Yargı kararlarının ilgili kamu makamlarınca zamanında yerine getirilmediği bir devlette, bireylerin yargı kararıyla kendilerine sağlanan hak ve özgürlükleri tam anlamıyla kullanabilmeleri mümkün olmaz. Dolayısıyla devlet, yargı kararlarının zamanında icra edilmesini sağlayarak bireyler aleyhine oluşabilecek hak kayıplarını engellemekle ve bu yolla bireylerin kamu otoritelerine ve hukuk sistemine olan güven ve saygılarını korumakla yükümlüdür. Bu sebeple Anayasa'nın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak bireylerin kamu otoritesi ve hukuk sistemine olan güven ve saygılarını koruma adına vazgeçilemez bir görev ifa eden yargı kararlarının zamanında icra edilmeyerek sonuçsuz bırakılması kabul edilemez (bazı farklılıklarla birlikte bkz. *Arman Mazman*, B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 61).

44. Mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından Anayasa'nın 35. maddesi -Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere- mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfi ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır (*Zülhye Öztürk*, B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; *Bekir Yazıcı* [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71). Mülkiyet hakkı kapsamında nihai ve icrai nitelikteki bir yargı kararının uygulanmaması Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen hakların korunmasına ilişkin söz konusu güvenceleri de ortadan kaldırmaktadır (*Erol Aksoy (2)* [GK], B. No: 2016/11026, 12/12/2019, § 71).

45. Anayasa Mahkemesi mülkiyet hakkına yönelik nihai bir yargı kararının uygulanmamasının ihlale yol açtığı daha önce çeşitli kararlarında kabul etmiş ve ilgili mahkeme kararını uygulamakla görevli kamu makamlarının kararın uygulanmasını engellemesinin veya kararın uygulanması için gerekli özeni göstermemesinin Anayasa'nın 35. maddesinin ihlali anlamına geldiğini vurgulamıştır (*Erol Aksoy (2)* §§ 75-84; *Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım*, B. No: 2013/711, 3/4/2014, §§ 55-75; *Mehmet Hocaoğlu*, B. No: 2013/3207, 15/10/2015, §§ 59-74; *Necdet Çetinkaya*, B. No: 2013/7725, 24/3/2016, §§ 64-73; *Ali Kayan*, B. No: 2015/9814, 20/3/2019, §§ 69-75; *Nebi Seyhan*, [GK], B. No: 2018/27882, 27/10/2021, §§ 50-66).

c. İnkelerin Olaya Uygulanması

46. Danıştayın 18/11/1969 tarihli kararıyla, 1771 sayılı Kanun uyarınca hak kazanılan taşınmazın başvuruçuların murisi adına tescilli talebinin reddine ilişkin işlem iptal edilmiştir. Söz konusu kararda, başvuruçuların murisinin mülkünün varlığı tespit edilmenin yanında 5 dönüm tarlanın aynen veya başka bir yerde bu kadar bir arazi verilmesi suretiyle ya da tazminen başvuruçuların murisinin iskân hakkının tamamlanması gerektiği belirtilmiştir. Başvuruçular, bu kararın icra edilmemesinden şikâyet etmektedir.

47. İdari mahkemelerce iptal kararı verilmesi, idari işlemin hukuksal varlığına sona erdirir. Bununla birlikte idarenin iptal edilen işlemin etkilerini gidermek için -gerekiirse yeni bir işlem tesis etmek de dâhil olmak üzere- her türlü tedbiri alma yükümlülüğü doğar. İdarenin bu yükümlülüğünün dayanağı kuşkusuz Anayasa'nın emredici nitelikteki 138. maddesinin dördüncü fıkrası hükümdür. Nitekim 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da işlemi tesis eden idarenin iptal kararının gereğini gecikmeksizin ve her hâlde kararın kendisine ulaştığı tarihten itibaren otuz gün içinde yerine getirmesi gerektiği hükme bağlanmaktadır. Dolayısıyla kamu otoriteleri aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının bulunduğu açıktır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Nebi Seyhan*, § 51; *Alaeddin Bayram*, B. No: 2019/25857, 31/3/2022, § 29).

48. İptal kararının uygulanmasının anayasal olarak zorunlu olduğu hususunda duraksama bulunmamakla birlikte bazı hâllerde kararın ne şekilde uygulanacağı açık olmayabilir. Bu gibi durumlarda idarenin mahkeme kararının nasıl uygulanacağını belirleme hususunda belli ölçüde takdir yetkisine sahip olduğunun kabulü gerekir. Bununla birlikte idarenin sahip olduğu bu takdir yetkisi hiçbir zaman işlemin uygulanmasından kaçınılacak bir yöntemin tercih edilmesini içermemektedir (*Seyhanus Altuğrul*, B. No: 2017/38317, 13/1/2021, § 60).

49. İdari mahkeme kararının uygulanıp uygulanmadığının incelenmesinde davanın konusunun ve iptal kararının gerekçesinin tespiti önem taşımaktadır (*Nebi Seyhan*, § 54). Somut olayda Danıştayda görülen davanın konusu, 1771 sayılı Kanun uyarınca hak kazanılan taşınmazın tescilli talebinin reddine ilişkin işlemdir. Danıştay kararında başvurucuların murisinin hakkının varlığı tespit edilerek idari işlem iptal edilmiştir. Tescil talebinin reddine ilişkin işlemi iptal eden karar, kural olarak tescil talebinde bulunulan taşınmazın talep sahibi adına tescil edilmesi suretiyle icra edilir. Bununla birlikte Danıştayın anılan kararında, başvurucuların murisinin talep ettiği taşınmazın aynen verilmesinin mümkün olmaması hâlinde başka bir yerden eşdeğer bir taşınmaz verilmesi ya da tazminat ödenmesi suretiyle de başvurucuların murisinin iskân hakkının gereğinin yerine getirilebileceği belirtilmiştir.

50. Mahkeme kararının aynen ifasının hukuki ve fiilî imkânsızlıklar sebebiyle mümkün olmadığı hâllerde aynen ifanın yerine ikame edilmek üzere farklı alternatiflerin geliştirilmesinin önünde anayasal bir engelin bulunmadığı belirtilmelidir. Ancak bir iptal kararı icra etmenin fiilen veya hukuken imkânsız olduğu olağanüstü koşullarda dahi idarenin söz konusu yükümlülüğü ortadan kalkmamaktadır. Aynen icranın önünde bu gibi engellerin mevcut olduğu durumlarda icra biçiminde değişikliğe gidilmesi mümkün olsa da bunun, ilgilinin yeniden yargıya başvurmasına gerek kalmayacak şekilde yapılmasına ve alternatif tedbirin kişiye sağlayacağı tatminin aynen icraya nazaran bariz bir nispetsizlik içinde olmamasına özen gösterilmelidir. İdare, hukuki veya fiilî imkânsızlıklar olsa dahi her durumda kararı uygulamak için elinden gelen tüm gayreti gösterdiğini ve kararı uygulama öndeki engellerin aşılamaz olduğunu ispatlamak zorundadır. İdare, bunun ardından ilgiye eski hâle getirme (*restitutio in integrum*) ilkesine göre en uygun alternatif çözümleri önererek söz konusu karara uyma iradesinde olduğunu açıkça ortaya koymalıdır (bazı farklarla birlikte bkz. *Erol Aksoy* (2), § 53; *Nebi Seyhan*, § 56; *Alaeddin Bayram*, § 33).

51. Somut olayda idare, talep edilen taşınmazı başvurucuların murisi adına tescil etmediği gibi başka bir yerden emsal bir taşınmaz verilmesi ya da tazminat ödenmesi seçeneğini de değerlendirmemiştir. Bu durumda Anayasa Mahkemesince incelenecek mesele somut olayda mahkeme kararının aynen icrasında hukuki veya fiilî imkânsızlık hâllerinin

bulunup bulunmadığı, bu hâllerden biri varsa alternatif ifa araçlarının denenip denenmediğidir.

52. Başvurucular devam eden (mahkeme kararının icra edilmemesinden kaynaklanan) ihlalin giderimi için Asliye Hukuk Mahkemesinde terditli olarak tescil veya tazminat talepli olarak dava açmıştır. Asliye Hukuk Mahkemesi taşınmazın aynen tesliminin fiili imkânsızlık sebebiyle mümkün bulunmadığı kanaatine vararak davanın bu kısmını reddetmiş, tazminat istemini ise kabul ederek başvuruculara tazminat ödenmesine hükmetmiştir. Başvurucuların dedesine tahsis edilen taşınmazın 1935 tarihinde yapılan kadastroda herhangi bir parselde uygulanmadığı gözetildiğinde Asliye Hukuk Mahkemesinin aynen teslimin imkânsız olduğu yolunda ulaştığı kanaatten ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Nitekim başvurucular da Asliye Hukuk Mahkemesi kararını temyiz etmemiş, Yargıtay tarafından yapılan temyiz denetimi tazminat hükmüne münhasır kılınmıştır. Dolayısıyla bu aşamadan sonra yapılacak inceleme alternatif ifa araçlarının denenip denenmediğinin tespitine yönelik olacaktır.

53. Danıştay kararında da işaret edildiği üzere taşınmazın aynen tesliminin alternatifi başvuruculara tazminat ödenmesidir. Nitekim Asliye Hukuk Mahkemesi Danıştay kararındaki tespitin aksinin tartışmaya açık olmadığına vurgu yaparak bilirkişi marifetiyle tespit ettiği tazminat tutarının başvuruculara ödenmesine hükmetmiştir. Gelgelelim Yargıtay başvurucuların tazminat talebinin zaman aşımına uğradığını kabul ederek tazminat talebi yönünden de davanın reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir. Yargıtay başvurucuların dedesine iskânen tahsis edilen 5 dönümlük taşınmazın mülkiyetinin başvurucuların dedesince kazanıldığını kabul etmiş fakat müstehiklerin taşınmazın tapu sicilinde tescil edilmesi için hiçbir girişimde bulunmadığına vurgu yapmıştır. Yargıtaya göre taşınmazın davalılar adına tescil edilmemiş olması sebebiyle davalıların sebepsiz zenginleşmesi söz konusu değildir. Ayrıca taşınmazın tahsis tarihinden sonra kadastroya ilişkin olarak yürürlüğe giren dört kanunda da hak düşürücü süreler yer almış ve önceki tapu kayıtlarının hepsi anılan kanunlardaki hak düşürücü sürelerin dolmasıyla tasfiye edilmiştir. Bu kanunlardan sonuncusu olan 3402 sayılı Kanun'da öngörülen hak düşürücü sürenin geçmesinden sonra Hazine aleyhine dava açılması hukukten mümkün bulunmamaktadır. Yargıtay ayrıca borçlar hukukundaki haksız fiil, sebepsiz zenginleşme ve genel zaman aşımı sürelerinin de geçtiğini belirterek davanın zaman aşımını nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

54. Öncelikle bireysel başvuruya konu uyumsuzluğun kadastroda yapılan bir tespite yönelik olmadığına altı çizilmelidir. Başvurucular 1771 sayılı Kanun'dan doğan ve Danıştayın 1969 tarihli kararıyla da varlığı tespit edilen hakkın teslimini talep etmiştir. Ayrıca gelinen nokta itibarıyla tescil talebi uyumsuzluk konusu olmaktan çıkmış, uyumsuzluk tazminat istemiyle sınırlı hâle gelmiştir. Dolayısıyla kadastro tespitlerinden kaynaklı uyumsuzluklara özgü hükümler içeren 3402 sayılı Kanun'daki hak düşürücü sürelerin tatbik edilerek tazminat uyumsuzluğunun çözümlenmesinin öngörülebilir bir yorum olmadığı değerlendirilmiştir.

55. Öte yandan başvurucuların tazminat talebinin borçlar hukukundaki haksız fiil, sebepsiz zenginleşme veya genel borç ilişkisi hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi de başvurucular lehine verilen mahkeme kararının icrasını önlemiştir. Kuşkusuz başvurucuların talep ettiği tazminatın dayanağı olan ilişkinin niteliğini tespit etmek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir ve uyumsuzlukta uygulanacak hukuk kurallarını yorumlamak derece mahkemelerinin ve Yargıtayın yetkisindedir. Ancak derece mahkemelerinin ve Yargıtayın

yorumlarının idarenin mahkeme kararını icra yükümlülüğünü ortadan kaldırıp kaldırmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevidir.

56. Somut olayda Danıştay kararı gereğince ödenmesi gereken tazminatın hukuki dayanağının yeniden tartışmaya açılması ve bunun haksız fiil, sebepsiz zenginleşme veya genel borç ilişkisi hükümleriyle ilişkilendirilmesi kamu otoritelerinin mahkeme kararlarını icra etme anayasal ödevinin gözardı edilmesine sebebiyet vermiştir. Vurgulanmalıdır ki idare aleyhine ifa emri içeren mahkeme kararlarının icra edilmesi kamu otoritelerinin anayasal yükümlülüğüdür. İdare, mahkeme kararının gereğini, kararın lehine verdiği kişiyi başka bir merciye başvurmayaya mecbur bırakmadan ve gecikmeksizin yerine getirme zorunluluğu altındadır. Bu bağlamda idarenin Danıştay kararının icrası için herhangi bir girişimde bulunmamış olması Anayasa'nın 138. maddesiyle bağdaşmadığının altı çizilmelidir.

57. Bununla birlikte idarenin kararı icra etmediğini gözeten başvuruçuların, idarenin bu anayasal yükümlülüğünün ifasını sağlamaya yönelik olarak somut olaydaki davayı açtıklarının hatırdan çıkarılmaması gerekir. Dolayısıyla bu davada, taşınmazın aynen tesliminin alternatifi bir icra aracı olarak tespit edilen tazminatın hukuki dayanağının tartışılması kesin hüküm hâlini almış Danıştay kararının sorgulanması sonucunu doğurur. Söz konusu Danıştay kararının icra edilememesi sebebiyle açıldığı anlaşılan tazminat davasında mahkemeye düşen görev; idarenin ifa yükümlülüğünü ortadan kaldıran bir hâlin mevcut olup olmadığını irdelemek, böyle bir hâl yoksa tazminat miktarını hesaplayarak buna hükmetmekten ibarettir.

58. Yargıtay kararı incelendiğinde idarenin Danıştay kararını icra yükümlülüğünü ortadan kaldıran bir olgunun varlığından söz edilmediği görülmektedir. Yargıtay kararında esas itibarıyla Danıştayın bu meseleyi karara bağlama yetkisinin bulunmadığından bahsedilerek Danıştay kararıyla çözüme kavuşturulan meselenin yeniden tartışmaya açıldığı görülmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere bireysel başvuruya konu yargılamada yargı mercisinin görevi Danıştay kararının doğruluğunu tartışmak değil bu kararın icrası yükümlülüğünü ortadan kaldıran bir hâlin mevcut olup olmadığını incelemektir. Bu itibarla yargı mercilerinin başvuruçuların tazminat hakkının doğru olmadığını yeniden tartışmaya açması Anayasa'nın 138. maddesiyle uyumlu bulunmamıştır.

59. Asliye Hukuk Mahkemesi ve Yargıtay kararında bahsedilmese de Bakanlık görüşünde mahkeme ilamlarının on yıllık zamanaşımına tabi olduğu belirtilmiştir. Bu durumda Bakanlık görüşünde sözlü edilen 6098 sayılı Kanun'un 156. maddesinin ikinci fıkrasındaki on yıllık zamanaşımı süresinin Danıştay kararının icrası zorunluluğunu ortadan kaldırıp kaldırmadığının da incelenmesi gerekir.

60. 6098 sayılı Kanun'un 156. maddesinin ikinci fıkrası özel hukuktan doğan borç ilişkilerini düzenlemekte olup sözlü edilen Kanun'da geçen zamanaşımı kavramının yine anılan Kanun'un kapsamına giren özel borç ilişkilerine ilişkin olduğuna dikkat çekilmelidir. Özel borç ilişkilerinde zamanaşımı süresinin geçmiş bulunması, alacağı kendiliğinden sona erdirmemekte, sadece borçluya bir defa hakkı vermektedir. Borçlunun zamanaşımı defini öne sürmesi durumunda borç sona ermeyip eksik borç hâline dönüşmektedir. Zamanaşımı definin ileri sürülmesi, zamanaşımına uğramış borcun borçlusuna, borcu ifadan kaçınma hakkı tanımaktadır. Borçlunun zamanaşımı defini ileri sürmesi durumunda hâkim davayı reddetmek zorunda kalmakta, alacak varlığını sürdürse de takip edilebilir olmaktan çıkmaktadır (AYM, E. 2014/85, K. 2014/103, 6/4/2014).

61. Özel borç ilişkisinin tarafları resen icra yetkisi bulunmayan ve cebir kullanarak hakkını elde etmesi yasaklanan eşit düzeydeki kişilerden oluşmaktadır. Hukuk devletinde bir özel hukuk borcunun rızaen ödenmemesi hâlinde alacaklının alacağını zorla tahsil etmesi yasaklanmış, bunun yerine devletin oluşturduğu cebri icra mekanizmasına başvurusu zorunluluğu getirilmiştir. Devletin cebri icra mekanizması kapsamında kanunlar çerçevesinde tanınan yetkilerini kullanarak alacaklının alacağını borçludan tahsil etmesi öngörülmüştür. Bununla birlikte borcun ödenmesi yükümlülüğünün doğmasının üzerinden belli bir zaman geçtikten sonra artık bunun tahsili için devletin cebri icra mekanizmasının harekete geçirilmesindeki kamu yararı önemini yitirmektedir. Bu nedenle kanunlarla belirlenen zamanasını süresinin dolmasından sonra borçlunun zamanasını defini ileri sürmesi hâlinde -borç ortadan kalkmasa bile- devletin cebri icra mekanizmasının artık harekete geçirilmemesi gerektiği kabul edilmektedir.

62. Özel kişiler arasındaki borçlar yönünden alacağın belli bir süreden sonra takip edilebilir olmaktan çıkması anayasal yönden haklı temellere dayansa da aynı durumun kamu otoritelerinin anayasal yükümlülüklerinin ihlalden doğan borçları yönünden kabulü mümkün değildir. Kamu otoritelerinin borçlarını ifa etmesi, bu bağlamda yargı kararıyla devlet aleyhine hükmedilen tazminatı ödemesi *devlet olma* olgusundan kaynaklanan bir yükümlülüktür. Kamu otoriteleri egemen güç olan devletin organları mahiyetindedir. Vatandaşları ve sahip olduğu toprak parçası üzerinde yaşayan diğer kişiler üzerinde egemenlik yetkisine sahip olan devletin borçlarını ödemesi düşülmemez. Devletten alacağı olan kişinin kendi imkânlarıyla bu alacağını tahsil etmesi mümkün olmadığı gibi özel kişiler arasındaki borç ilişkilerinden farklı olarak alacağının tahsili için borçlu (devlet) dışında başvurabileceği bir merci de bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle borçlunun siyasi birliğin kurucusu niteliğindeki *devlet* olduğu hâllerde alacaklı alacağının tahsili konusunda bir ölçüde çaresiz bir pozisyondadır. Borçlunun bu çaresizliğinin farkında olan devletin, iradesinin ürünü olan kanuni düzenlemelere uyması ve borcunu, alacaklıyı herhangi bir merciye başvurmak zorunda bırakmadan ödemesi gerekir. Devletin anayasal ve kanuni yükümlülüklerine uymamasından lehine haklar çıkarması saygınlığına gölge düşürür.

63. Şu hâlde 6098 sayılı Kanun'un 156. maddesinin ikinci fıkrasının Danıştay kararının icrası yükümlülüğünü ortadan kaldırdığı kabul edilmez. Mahkeme kararıyla tespit edilen tazminat ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi Anayasa'nın 138. maddesinin yanında 35. maddesini ağır biçimde ihlal etmektedir. İdarenin anayasal yükümlülükleri ağır bir biçimde ihlal eden tazminatın ödenmesinin geciktirilmesi fiilinden lehine haklar çıkarması hukuk devleti ilkesiyle bağdaştırılamamıştır. Belirtilmelidir ki idarenin mahkeme kararını icra etme yükümlülüğü belli bir sürenin geçmesiyle ortadan kalkmaz. Özel kişiler arasındaki borç ilişkilerinden doğan ve ilama bağlanmış borçların takip hakkının belli bir süreyle sınırlanması yukarıda açıklanan gerekçelerle makul görülse de üstün kamu gücü yetkileriyle donatılan kamu otoritelerinin mahkeme ilamına bağlanmış borçlarını zamanasını gerekçesiyle ödemeyi reddetmesi kabul edilebilir değildir.

64. Sonuç olarak başvuruolarının 1771 sayılı Kanun'dan doğan ve varlığı Danıştay kararıyla tespit edilen 5 dönümlük taşınmazın tapusunu edinme hakkının aynen teslimin sağlanamamasının alternatif olarak tazminata hükmedilmesi isteminin zamanasını gerekçesiyle reddedilmesi Anayasa'nın 35. maddesiyle bağdaşmamaktadır.

65. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Giderim Yönünden

66. Başvurucular, ihlalin tespit edilmesini ve taşınmazın rayiç değerince tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

67. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

68. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

69. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

70. İncelenen başvuruda, aynen ifaya alternatif olarak başvurularda tazminat ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlal idaresinin eylemsizliğinden kaynaklanmıştır. Bununla birlikte mahkemeler de ihlali giderememiştir.

71. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

72. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamaya hükmedilmesinin yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucuların maddi tazminat talebi reddedilmiştir.

73. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurularda müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDELEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bursa 5. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/80, K.2017/161) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuların tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/9/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.